

O b s a h.

Stránka

Předmluva.

Spisy Buckleovy.

- I. *O možnosti a nutnosti vědecké historie* 1
- §. 1. Buckleovy námitky proti obvyklému způsobu dějepisu: dějepis posud nedospěl ke všeobecným zákonům. §. 2. Výtky Buckleovy nejasné jsou a s logického stanoviska nepodstatné. §. 3. Pojem stupnice věd a její metodologický význam pro dějepis. §. 4. Poměr věd konkrétných k abstraktným vůbec a historie k sociologii zvláště. §. 5. Tak zv. pomocné vědy historické a historie vpravdě vědecká. V čem Buckle práv jest.
- II. *Všeobecné zákony historické a t. zv. svobodná vůle* 7
- §. 6. Reforma dosavadní historie provésti se dá jen na základě determinismu. Dogmata o volnosti (svobodné vůli) a předurčení. §. 7. Buckleovo nedorozumění a jeho důvody pro determinism ze předvídaní a ze statistiky. Veliký všeobecný zákon socialný a zákony menší, specialné, rušící. §. 8. Cena důvodu ze statistiky. Quetelet předchůdce Buckleův. §. 9. Pokud záhada determinismu historie se týká. Methoda užitá při řešení této záhady obyčejně je špatná. §. 10. Ve které míře Buckle záhadě porozuměl.
- III. *Vliv přírody v jednotlivce a ve společnost* 16
- §. 11. Úkolem historie je sloučiti studium přírody se studiem ducha lidského. §. 12. Čtyři činitele působící v jednotlivce a ve společnost Vliv podnebí, potravy a půdy na nahromadění majetku v prvotných osvětách, vyvinuvších se v krajinách horkých. §. 13. Pokud přírodou děje se rozdělení majetku v týchže osvětách. Lidnatost a potrava, jejich vzájemná závislost. Otázka dělnická. §. 14. Příklady, jak v Egyptě, ve střední Americe, v Mexiku a v Peru laciná potrava příčinou byla tamějších osvět. §. 15. Všeobecný obraz přírody spravuje nahromadění a rozdělení majetku myšlenkového. Obrazovornost a rozumnost. Indijská osvěta srovnaná s Řeckou. Jak příroda konečně i nehlavnější methodické pochody logické upravuje. §. 16. Dějiny osvěty evropské předmětem mají člověkově podmaňování přírody, dějiny osvěty asijské a horkých krajin vůbec studují vliv přírody na člověka; ony na psychologii, tyto na přírodovědě jsou založeny. §. 17. Buckleovy důkazy, že v Evropě příroda ustavičně byla podmaňována. §. 18. Námitky proti Buckleovým vývodům, a napřed vedlejší, potom podstatnější. §. 19. Že nemůže přírodověda býti podkladem historii. §. 20. Buckle nedobře charakterisoval osvětu evropskou.

IV. <i>Poměr historie ku psychologii</i>	29
§. 21. Buckleovy námitky proti školské („metafysické“) psychologii. Methody: sensualistická a racionalistická. Nemožnost metafysické psychologie: duch nemůže se pozorovati direktně. §. 22. Buckleovo neporozumění psychologie moderné. §. 23. Buckle psychologii vědeckou chce učiniti methodou historicko-statistickou. §. 24. Pokud návrh jeho jest oprávněn; a §. 25. pokud není. O poměru psychologie k historii Buckle nejasné má pojmy.	
V. <i>Buckleova theorie pokroku</i>	36
§. 26. Pojem pokroku. Pokrok rozumový a mravní. §. 27. Mravnost nepokračuje, jen vědění. Důkazy toho mínění hlavní; a §. 28. důkaz vedlejší. §. 29. Rozum vyniká nad mravnost. Důkazy toho jsou náboženské pronásledování v Římě a inkvizice španělské, ubývání bojovnosti. Příčiny, pro které bojovnost mizí: vynalezení střelného prachu, výzkumy v politické oekonomii a zdokonalení prostředků k cestování. §. 30. Kteří rozumoví činitelé spravují vývoj osvěty. §. 31. Buckleově theorii pokroku schází podrobnější klassifikace činnosti ducha lidského. Výsledky jeho spisu jsou chudé na obsah. §. 32. Buckle nezná pravého poměru rozumu k citům a k vůli. Rozum podřízen je citům a vůli: Hume, Comte, Schopenhauer. §. 33. Zdali mravnost vždy stálá zůstává a stejná. §. 34. Buckle proti vlastní vůli dokázal, že člověčenstvo i mravně pokračuje. §. 35. Methodologické pravidlo plynoucí z Buckleova učení, že jen rozum se vyvíjí: historické užití typův. Co studovati možno na osvětách anglické, francouzské, španělské, americké a skotské. Poměr dějin všeobecných k specialným.	
VI. <i>Vliv náboženství, literatury a vlády</i>	49
§. 36. Vliv náboženství je nepatrný. Působení veleduchův. §. 37. Slabé stránky Buckleových vývodův o vlivu náboženství. §. 38. Vliv literatury, a §. 39. vlády nedobře je rozebrán.	
VII. <i>Závěrečný soud o Buckleových zásadách filosofických a sociologických</i>	54
§. 40. Náš soud závěrečný o Buckleově práci a jeho charakteru. §. 41. Kdo a jak působil na Bucklea a jak a kde on působil na vývoj vědy.	
Poznámky	57
Rejstřík jmen	58